

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญ และที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การปฏิรูปการศึกษาที่มีขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้มีการเปิดโอกาสให้ทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีหน้าที่จัดให้บุตรหรือบุคคลที่อยู่ในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ตลอดจนให้ได้รับการศึกษาต่อ นอกตามความพร้อมของครอบครัว ชุมชนจึงต้องให้ความร่วมมือและรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา มาตรา 27 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นมีหลายความหมายสุดแต่จะกล่าวถึงคำนี้ในบริบทใด ในช่วงที่การบริหารประเทศรวมศูนย์ หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึงการสอดแทรกสาระหรือเรื่องราวหรือวิธีการของท้องถิ่นเข้าไปในประสบการณ์เรียนรู้ของผู้เรียน ในช่วงเวลานี้การกำหนดรายวิชาและคำอธิบายรายวิชาเป็นเรื่องของผู้เชี่ยวชาญใน ส่วนกลาง รายวิชาครูผู้สอนจัดทำขึ้นในสถานศึกษาในท้องถิ่นใด ๆ ก็ตาม ต้องได้รับอนุมัติจากผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวก่อนจึงจะใช้ได้ในท้องถิ่นนั้น ๆ ทำให้เกิดปรากฏการณ์นำเข้า กล่าวคือ นักเรียนที่อาจจะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นผู้มีแววในการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขในท้องถิ่นได้กลายเป็นผู้ล้มเหลวทางการเรียนและถูกกันออกจากระบบการศึกษาในที่สุด ในขณะที่เดียวกันนักเรียนที่เรียนดีก็คือนักเรียนที่มีความสามารถในการนำเอาความรู้ที่ไม่เชื่อมต่อกับภูมิปัญญาเดิมของตน โดยสภาพเช่นนี้เป็นการพรากคนออกจากมาตุภูมิ ในรอบ 40 ปี มานี้มีผู้ย้ายถิ่นที่ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่างๆ มากมายและได้ทำให้ท้องถิ่นชุมชนอ่อนแอลง แต่ในพุทธศักราช 2544 ความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างออกไป ปัจจุบันหลักสูตรท้องถิ่นหมายความว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นในท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นร่วมกับนักวิชาการทางการศึกษา เพื่อสนองความต้องการในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้งอนุมัติใช้โดยคนในท้องถิ่นนั่นเอง มิได้หมายถึงรายวิชาอาชีพท้องถิ่น

การเตรียมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นก็เป็นเช่นเดียวกับการเตรียมการจัดทำแผนงาน ต้องศึกษาข้อมูลความต้องการจำเป็นของนักเรียน ของโรงเรียน ของท้องถิ่น ของประเทศชาติ และของโลก มีรายละเอียดของข้อมูลที่ต้องการจัดเตรียม ที่สำคัญคือเตรียมข้อมูลที่บ่งบอกความต้องการจำเป็นของท้องถิ่นและสามารถใช้หลักสูตรท้องถิ่นเข้าไปแก้ไขได้ ได้แก่

1. ผลการใช้หลักสูตรก่อนหน้านี้ จากการอภิปรายในประชุมสัมมนาทางวิชาการ ของสมาคมทุนนักเรียนทุนรัฐบาลไทย เรื่อง “การศึกษาไทยแก้ปัญหาหรือสร้างปัญหาให้กับสังคม” ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกได้ให้ความเห็นว่า นับตั้งแต่ประเทศไทยนำรูปแบบ “การศึกษาแผนใหม่” จากประเทศตะวันตกเข้ามาใช้ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เมื่อประมาณกว่า 10 ปีที่ผ่านมา เราได้จัดการศึกษาแบบรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางมาโดยตลอด การกำหนดหลักสูตร ตำรา และภาษาที่ใช้ในการสอนล้วนกำหนดโดยส่วนกลางทั้งสิ้น ก่อให้เกิดปัญหาสะสมมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจากมุมมองของพระธรรมปิฎก ถือเป็นวิกฤติทางการศึกษาไทยอยู่หลายประการ คือ

1.1 การศึกษาสมัยใหม่ได้แยกนักเรียนออกจากชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง เนื่องจากการเรียนการสอนทั้งหมดเป็นไปตามหลักสูตรจากส่วนกลาง ความแปลกแยกนี้มีลักษณะที่รุนแรงถึงกับทำให้นักเรียนบางคนดูถูกวิถีชีวิตของชุมชน ไม่ยอมรับ ไม่อยากศึกษา ไม่มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและท้องถิ่นของตนเอง และไม่รู้จักที่จะนำไปใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ความแปลกแยกดังกล่าวยังทำให้เกิดช่องว่างระหว่างพ่อแม่กับลูก เกิดช่องว่างระหว่างคนรุ่นใหม่กับคนรุ่นเก่า ลูกไม่สืบสานอาชีพของพ่อแม่ คนรุ่นใหม่เข้ากับชุมชนเดิมไม่ได้ วัฒนธรรม ภูมิธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น จึงถูกละเลยทอดทิ้งจนค่อย ๆ สูญหายไป ไม่มีผู้สืบต่อ

1.2 การศึกษาดึงคนจากชนบทเข้าเมือง การศึกษาของไทยนั้นเดิมมุ่งที่จะเตรียมการเข้ารับราชการแต่ในปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็นการผลิตเพื่อรองรับอุตสาหกรรม ทำให้เป็นการดึงคนที่มีความรู้จากชนบทเข้ามารวมอยู่ในพื้นที่เศรษฐกิจ หรือในที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะกรุงเทพฯ ได้ดึงดูดทรัพยากรคนจากทุกส่วนของประเทศมารวมไว้ จนประเทศไทยมีลักษณะการเติบโตแบบ หัวโตตัวลีบอย่างที่รู้จักกันโดยทั่วไป

1.3 ปัญหาความไม่เสมอภาคทางโอกาสในการศึกษา เนื่องจากการกระจายโอกาสทางการศึกษาอย่างไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา

1.4 ปัญหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับการศึกษา การที่ประเทศไทยพัฒนาให้ทันสมัยด้วยการสร้างความเจริญทางวัตถุ นำระบบทุนนิยมอุตสาหกรรมเข้ามานั้น หากดำเนินการไม่รอบคอบจะทำให้ระบบวัตถุนิยมเฟื่องฟู เป็นสังคมที่บริโภคนิยมและฟุ่มเฟือย

1.5 ความเสื่อมโทรมของสถาบันครู ปัจจุบันมีครูสถานภาพทางสังคมตกต่ำลงมาก สูญเสียคุณค่าของความเป็นปวงชนบุคคล สังคมไม่ค่อยยอมรับฐานะของครู และการเข้าเรียนครูเป็นทางเลือกสุดท้ายของผู้ที่สอบเข้าเรียนระดับอุดมศึกษา

1.6 ความเสื่อมโทรมทางคุณธรรมและจริยธรรมทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ เกิดปัญหาทางจิตใจ โดยเริ่มต้นมาจากครูที่สอนวิชาจริยธรรมเป็นครูหางแถว ในบรรดาครูทั้งหมด ซึ่งในปัจจุบันคนที่มาเป็นครูก็คือคนที่ทำอย่างอื่นไม่ได้แล้ว และครูจริยศึกษาคัดเลือกมาจากครูที่สอนอะไรไม่เป็น การสอนจริยศึกษาจึงประสบปัญหาอย่างมาก

1.7 ไม่มีจุดมุ่งหมายการศึกษาที่ชัดเจน มักจะมองว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือผลิตคน เข้ารับราชการ เข้าสู่โรงงาน เพื่อก้าวไปสู่บริโภคนิยม ส่วนการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถ พัฒนาคุณภาพชีวิตและชุมชนนั้นไม่ค่อยมีใครพูดถึง เพราะฉะนั้น จำเป็นจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการศึกษานั้นคืออะไร เพื่อจะได้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง

ทั้งหมดนี้คือทรรศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (อ้างในรุ่ง แก้วแดง, 2541 : 4 - 6) ที่มีต่อปัญหาการศึกษาไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นเรื่องที่วิกฤติมาก ได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น แต่ก็มีปัญหาของการเกิดมีหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งด้านการพัฒนา การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผล ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจของครูและผู้บริหารโรงเรียน กล่าวคือ 1. ส่วนใหญ่คิดว่าตนเองจัดอยู่แล้ว ในส่วนของหลักสูตรสถานศึกษาและใน”วิชาการงานอาชีพ” เช่น การจัดให้มีการเรียนการสอน ทำอาหาร การเกษตร งานฝีมือ โดยครูเป็นผู้สอนหรืออาจมีการเชิญวิทยากรชาวบ้านเข้ามาสาธิต และผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้นว่า งานฝีมือด้านการทอผ้า จักสาน ทำบายศรี นวดแผนโบราณ ความรู้การเกษตรก็เช่น การปลูกผัก สมุนไพร 2. ครูผู้สอนคิดหลักสูตรเอาเองหรือใช้หลักสูตรสถานศึกษาเดิมที่สอนต่อกันมานาน 3. ครูและโรงเรียนยังมีกรอบคิดว่า ความรู้และการจัดการความรู้เป็นเรื่องของครูและโรงเรียน หรืออาจไม่มีสรีทธาต่อความรู้ของท้องถิ่น 4. ครูผู้สอนที่ตีโจทย์หลักสูตรท้องถิ่นได้ดีก็ไม่อยากเพิ่มภาระการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรท้องถิ่นมีความยากในการแสวงหาความรู้และการเข้าหาชุมชน ตลอดจนถึงใช้กระบวนการที่แตกต่าง 5. ผู้บริหารโรงเรียนไม่เข้าใจและไม่สนับสนุน รวมถึงการไม่มีระบบความคิดความชอบให้แก่ครูที่มุ่งมั่นหรือมีความสามารถในการจัดหลักสูตรท้องถิ่น 6. โลกทัศน์การศึกษาแบบเดิมที่ทำให้ครูและโรงเรียนให้คุณค่าแก่ความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นหลัก (สุชาดา จักรพิสุทธ์. สกว. สู่ความเข้าใจใหม่ใน หลักสูตรท้องถิ่น http://www.vijai.org/articles_data/show_topic.asp?Topicid=308)

2. ความต้องการใหม่ทางการศึกษา(ที่กำหนดโดยรัฐและที่เป็นความต้องการของคน โดยเฉพาะของท้องถิ่นเอง) ต้องวิเคราะห์ว่าด้านใดรุนแรงเพียงใด สำหรับความต้องการใหม่ทางการศึกษาที่ปรากฏในมาตรฐานการศึกษาชาติ คือ มาตรฐานที่ 1 กำหนดให้คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มาตรฐานที่ 2 ระบุให้จัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน และมาตรฐานที่ 3 คาดหวังให้มีการสร้างวิธีการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง

3. ข้อมูลทรัพยากรที่ทรงคุณค่าในท้องถิ่น อาจเป็นเรื่องคติความเชื่อ วิถีชีวิต วิถีทำมาหากิน ศิลปหัตถกรรม การจัดระบบความสัมพันธ์ในสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน

ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา นักบริหาร หรือพวกที่เรียกตัวเองว่านักพัฒนามองชุมชนว่าเป็นพวกที่น่าสงสาร ต่ำต้อย ยังไม่พัฒนา ได้โหมการพัฒนาไปสู่ชนบทเป็นการใหญ่ด้วยความมุ่งมั่นอันแรงกล้าตามอุดมการณ์ และความรู้ที่ร่ำเรียนมาจากประเทศตะวันตกในรูปแบบของโครงการต่าง ๆ และด้วยเงินงบประมาณของรัฐจำนวนมหาศาล ที่เน้นการใช้วิทยาการหรือเทคโนโลยีแผนใหม่ โดยขาดการเชื่อมโยงเทคโนโลยีเก่าที่มีมาแต่อดีต ขาดการปรับและผ่อนปรนที่เหมาะสมเป็นผลให้วิถีชีวิตของชุมชนเปลี่ยนแปลงรวดเร็วเกินไป จนไม่สามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข เหมือนในอดีตที่ค่อย ๆ สืบทอดเชื่อมโยงภูมิปัญญาต่อ ๆ กันมาโดยตลอด การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันทำให้ชุมชนสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง เริ่มขาดความภาคภูมิใจในรากเหง้าพื้นเพของตัวเอง ขาดความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ความเป็นอิสระมีน้อยลง ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง เริ่มไม่กล้าตัดสินใจในการดำเนินชีวิตเอง เนื่องจากถูกรอบงำ ตั้งการตัดสินใจแทนโดยคนนอกเสียส่วนใหญ่ สภาพเช่นนี้ถือว่าเริ่มสูญเสียภูมิปัญญาของชาวบ้านไป ซึ่งในที่สุดจะเป็นอันตรายต่ออนาคตของชุมชน และของชาติโดยรวม

ครั้งรัฐบาลประกาศว่าเงินบาทลอยตัว (ลอยลง) เกิดวิกฤตฟองสบู่แตก สถาบันการเงินล้มและมีหนี้เสียให้รัฐบาลต้องเข้ามาแก้ปัญหามากมาย กลับปรากฏว่ามีชุมชนจำนวนมากที่มีระบบการเงินเป็นของตนเอง ไม่มีหนี้เสียแม้แต่บาทเดียว (เช่น กลุ่มสัจจะออมทรัพย์พระสุบิน) ในขณะที่มีผลผลิตส่งเสริมโดยรัฐบาลราคาตกจนเรียกร้องให้รัฐต้องเข้าประกันราคา กลับปรากฏว่ามีชุมชนอีกจำนวนหนึ่งที่สามารถเลี้ยงตัวอยู่ได้โดยมีอยู่ มีกิน มีใช้ นอนหลับ อย่างเป็นสุข เมื่อตรวจสอบเข้าไปแม้จะมีรายได้ไม่เข้าเกณฑ์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปัจจุบันยังไม่ได้มีการกล่าวถึงลักษณะของปราชญ์ชาวบ้านมากนัก โดยที่ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นบุคคลที่เป็นผลึกของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นชุมชนจากผลผลิตของการศึกษาในทุกระบบและเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ถูกต้องจะเปิดโอกาสให้ผู้คนในท้องถิ่นชุมชนได้ทำงานและเรียนรู้ร่วมกันกับนักพัฒนาหลักสูตรในการปฏิบัติการจริง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สร้างกำลังใจในการเรียนรู้ไปสู่การสร้างหลักคตินิยมที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและสถานการณ์ การแบ่งกลุ่มย่อยและปฏิบัติงานในชุมชนจริง การจับประเด็นและแยกแยะข้อมูลจากการปฏิบัติ การออกแบบทดลองปฏิบัติจริง การประมวลความรู้ การดึงข้อมูลผ่านการปฏิบัติจริงจากผู้เข้าร่วมทุกคน การมีส่วนร่วมประเมินจากฐานชุมชน จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ผู้คนในชุมชน

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เป็นสถาบันผลิตและพัฒนาครู ปัจจุบันได้เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาด้านการศึกษา ดังนั้น หากสามารถบริหารจัดการคุณภาพงานวิจัยให้เป็นกระบวนการเรียนรู้ ปฏิบัติทดลอง บูรณาการกับการสอนและการบริการวิชาการแก่ชุมชน ก็จะเกิดคุณประโยชน์ในการปฏิรูปการศึกษาทั้งต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียน การปฏิรูปการสอน การพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาบทบาทความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งมีรากฐานมาจากการเป็นสถาบันฝึกหัดครูสถาบันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น คณะผู้วิจัยประกอบด้วยประธานสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน กรรมการ และนักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ตระหนักถึงปัญหาของประเทศชาติที่อยู่ในภาวะวิกฤตดังกล่าว จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการวิจัยและพัฒนาเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีความมุ่งหวังว่าครูจะมีความรู้และเข้าใจกระบวนการพัฒนาหลักสูตรจนสามารถออกแบบหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับชุมชน รวมทั้งตระหนัก เห็นคุณค่า และภูมิใจภูมิปัญญาท้องถิ่นทำให้โรงเรียนมีหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน นอกจากนั้นยังทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาการศึกษา ทำให้เกิดการพัฒนาคูณภาพชีวิตของเยาวชนและชุมชนในจังหวัดลำปางรวมทั้งร่วมกันสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยอาจารย์ชุตินา คำบุญชู มีการดำเนินการชุดโครงการยูวีวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นรวมทั้งเป็นพลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนเชื่อมโยงความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่น เชื่อมโยงปัญหาปัจจุบันกับความเป็นมาของท้องถิ่นให้รู้ที่มาที่ไปของตนเอง เกิดความสำนึกในตนเองและคุณค่าทางสังคมวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เพราะเรื่องราวความเป็นมาของผู้คนในสังคมท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ซึ่งอาจมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ ศาสนา ความเชื่อ ความคิด มีวิวัฒนาการของแต่ละสังคมท้องถิ่นมาอย่างยาวนานนั้นได้หล่อหลอมให้เกิด สำนึกร่วมกันขึ้นเป็นคนในท้องถิ่นเดียวกัน มีอัตลักษณ์ ศักดิ์ศรีของสังคมท้องถิ่น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของผู้คนที่มีประวัติศาสตร์

ท้องถิ่นร่วมกัน ในกระแสของการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมผ่านสื่อต่าง ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ หากขาดการศึกษาและ สืบทอดประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไปสู่เยาวชนแล้วประวัติศาสตร์เรื่องราว และ วิถีวัฒนธรรมอันมีคุณค่าก็จะถูกลืมและเลือนหายไปตามกระแสความเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนได้ศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมวัฒนธรรม อาจารย์สุรวิรัตน์ หาญคำ ได้ทำการค้นคว้ารวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดลำปางในช่วงปี พ.ศ. 2534 – 2535 ได้เขียนไว้ว่าการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ควรให้ความสนใจศึกษารวบรวมไว้เพื่อบำรุงภูมิปัญญาของบรรพชนในท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไปและเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับศึกษาให้ลึกซึ้งและกว้างขวางต่อไป ซึ่งจากการร่วมกันศึกษาทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาด้านสถานที่และภูมิภาคของบรรพชนท้องถิ่นมีปรากฏในภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือชื่อบ้านนามเมืองเป็นดังกระจงเงาสะท้อนให้เห็นความรู้ ความคิดทัศนคติและเรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่น ได้มากมายไม่แพ้ผลงานวรรณกรรมประเภทอื่นๆ เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการศึกษา ภูมิประวัติของถิ่นฐานต่างๆ ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ อักษรศาสตร์ วิถีชีวิต ความเชื่อและวัฒนธรรมของคนในชุมชน เมื่อนำมาวิเคราะห์ ร่วมกับการวิเคราะห์บริบทชุมชนที่คณะวิจัยและนักศึกษาได้มีโอกาสร่วมเรียนรู้กับชุมชน มีชุมชนที่เต็มใจร่วมเรียนรู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นชุมชนลุ่มน้ำงาว จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

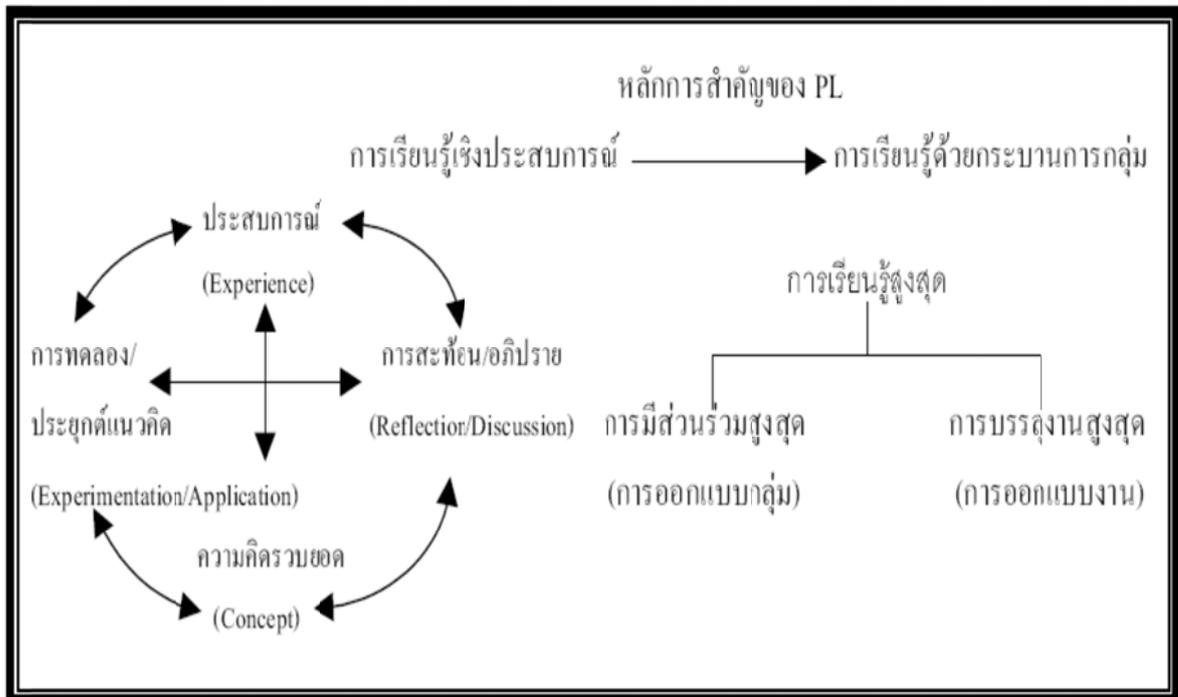
1. เพื่อให้ได้หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. เพื่อให้ได้องค์ความรู้จากการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่หลักสูตรท้องถิ่นโดยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
2. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ชุมชนลุ่มแม่น้ำงาว อำเภองาว
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดลำปางที่ชุมชนเต็มใจร่วมเรียนรู้ร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น มีพื้นที่ที่คณะนักวิจัยได้เคยร่วมทำงานวิจัยด้วยกันคือ ชุมชนลุ่มแม่น้ำงาว อำเภองาว

ทฤษฎี สมมุติฐาน และกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

ทฤษฎีคือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม(Participatory learning)

ที่มา : คู่มือการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม หน้า 9 ของสำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนรู้หรือคนเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วยหลักการเรียนรู้พื้นฐาน 2 อย่าง คือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์(Experiential learning) และกระบวนการกลุ่ม(Group Process)